

POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania E.K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bielsku-Białej
o prawo do renty rodzinnej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 21 stycznia 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Katowicach z dnia 5 sierpnia 2024 r., sygn. akt III AUa 1576/23,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 5 sierpnia 2024 r. oddalił apelację ubezpieczonej E.K. od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z dnia 19 września 2023 r., oddalającego odwołanie ubezpieczonej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bielsku-Białej z dnia 23 czerwca 2022 r. odmawiającej ubezpieczonej E.K. przyznania prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu S.K. na podstawie art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

E.K. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 sierpnia 2024r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania które miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób sprzeczny z zasadą

swobodnej oceny dowodów oraz wskazań doświadczenia życiowego w wyniku czego Sąd pierwszej instancji a za nim Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty błędnie ustalił, iż małżonkowie E.K. i S.K. jedynie formalnie byli małżeństwem i nie łączyły ich jakiegolwiek więzi, podczas gdy m.in. z zeznań świadka A.K., W.P. i B.P. wynika, iż odwołująca się aż do śmierci męża interesowała się jego losem, wspomagała finansowo dzieci stron, odwiedzała regularnie męża, utrzymywała z nim stały kontakt telefoniczny, a jedyną przyczyną braku stałego zamieszkiwania z mężem w jego ostatnich latach życia był fakt, iż odwołująca się pracowała za granicą,

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podniosła, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Zarówno bowiem Sąd pierwszej instancji jak i dzielący ustalenia tego Sądu Sąd drugiej instancji, przyjmuje wbrew zasadzie doświadczenia życiowego, iż wieloletnia praca skarżącej za granicą i siłą rzeczy bardzo ograniczone bezpośrednie relacje małżonków powodują, iż małżonkowie K. nie pozostawali we wspólności małżeńskiej. Tymczasem zwłaszcza ostatnie dziesięciolecie (czyli okres analizowany w niniejszej sprawie) z powodu sytuacji społeczno-gospodarczej w Polsce jak i możliwości podejmowania pracy na terenie Unii Europejskiej pokazują, że taki przypadek jak w niniejszej sprawie, a więc faktyczne, wieloletnie funkcjonowanie małżeństwa de facto na odległość z powodu pracy zarobkowej jednego z małżonków za granicą, stało się i nadal jest sytuacją bardzo częstą, jednocześnie nie powodując, iż jeden z fundamentalnych elementów małżeństwa a więc wspólność małżeńska przestaje istnieć.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne

skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

We wniosku o przyjęcie skarżąca wskazuje na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej bez wskazania, które przepisy zostały w „oczywisty sposób naruszone”. Nie sposób sformułować w sposób prawidłowy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej bez odwołania się choćby do jednego przepisu prawa materialnego lub procesowego. Każda z przesłanek skargi, to jest oczywista zasadność skargi, występowanie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzeba wykładni jako okoliczności uzasadniające rozpoznanie skargi kasacyjnej muszą dotyczyć treści przepisów, które były (powinny być) zastosowane w sprawie. Konieczne wymaganie konstrukcyjne skargi jest spełnione tylko wówczas, gdy jej autor wskaże, jakiego przepisu (przepisów) prawa dotyczy to twierdzenie, a także w czym upatruje nadanie zarzucanemu naruszeniu znamienia oczywistej zasadności. Przymiot oczywistej zasadności świadczy o kwalifikowanej formie naruszenia prawa, naruszeniu widocznym na pierwszy rzut oka. Oczywista zasadność skargi ma miejsce, gdy bez pogłębionej analizy można stwierdzić, że doszło do ewidentnego błędu w rozumieniu lub zastosowaniu (niezastosowaniu) normy prawnej (zob. postanowienie SN z dnia 15 marca 2005 r., II UK 205/04, niepubl.; postanowienie SN z dnia 10 maja 2005 r., I PK 294/04, niepubl.; postanowienie SN z dnia 10 stycznia 2014 r., III UK 61/13, LEX nr 1648614).

Jednocześnie argumentacja mająca uzasadniać oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, ogranicza się do przedstawienia stanu faktycznego sprawy

wynikającego z dokonanej przez skarżącą własnej oceny zebranego w tej sprawie materiału dowodowego. Z całą pewnością brakuje jej zatem waloru ogólności i uniwersalności, a co szczególnie znamienne, w istocie stanowi ona próbę podważenia przeprowadzonej przez Sąd drugiej instancji oceny materiału dowodowego oraz dokonanych na tej podstawie ustaleń faktycznych, z których Sąd ten wyprowadził wniosek, że pomiędzy małżonkami nie istniała więź duchowa, osobista, emocjonalna, uczuciowa i gospodarcza. Byli małżeństwem tylko formalnie.

Sąd Najwyższy podkreśla w związku z tym, że powoływanie się na błąd w przeprowadzonej ocenie dowodów i dokonanych na tej podstawie ustaleniach faktycznych nie może być podstawą skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.), ponieważ ustalenia te są wynikiem swobodnej oceny dowodów dokonywanej przez sąd meriti. Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest natomiast związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie i tak musiałby uwzględnić owe ustalenia faktyczne przy rozpatrywaniu powołanych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego, którego przepisy stanowiły podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku.

Ostatecznie należy zauważyć, że pojęcie wspólności małżeńskiej, które na gruncie art. 70 ust. 3 ustawy emerytalnej uprawnia wdowę (wdowca) do nabycia renty rodzinnej po śmierci współmałżonka, nie posiada definicji legalnej, jednakże doczekało się wnikliwej analizy zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i w doktrynie. W judykaturze podkreśla się, że pozostawanie we wspólności małżeńskiej nie może być postrzegane jako następstwo jedynie formalnie zawartego związku małżeńskiego, ale również jako wspólność małżeńska wynikająca lub powiązana z rzeczywistym korzystaniem z praw i realizowaniem powinności małżeńskich, które do dnia śmierci ubezpieczonego współmałżonka kreują faktyczną wspólnotę małżeńską w jej rozmaitych wymiarach: duchowym, materialnym lub rodzinnym, a następnie - wskutek wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego (śmierci ubezpieczonego) - uruchamiają prawo ustawowo wskazanych osób bliskich do renty rodzinnej (wyrok Sądu Najwyższego z 17 października 2017 r., II UK 444/16, LEX nr 2390732). Pojęcie "wspólności małżeńskiej" przewidziane w przepisie art. 70 ust. 3 ustawy obejmuje nie tylko

wspólność majątkową małżeńską, lecz także więź duchową, osobistą, emocjonalną i uczuciową. Wspólność małżeńska oznacza rzeczywisty związek łączący małżeństwo, obejmujący wspólne zamieszkiwanie i prowadzenie wspólnego gospodarstwa domowego, wspólne pożycie, wierność i pomoc we współdziałaniu dla dobra założonej przez siebie rodziny (wyroki Sądu Najwyższego z: 6 marca 1997 r., II UKN 17/97, OSNAPIUS 1997 Nr 23, poz. 477; 11 lutego 2011 r., II UK 273/10, LEX nr 817530; postanowienie Sądu Najwyższego z: 17 października 2023 r., I USK 148/23, LEX nr 3616807; Ł. Prasolek (w:), G. Gudowska, K. Ślęzak (red.), Emerytury i renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz, Warszawa 2013, komentarz do art. 70, pkt I.7).

Nie podlega wątpliwościom, że Sądy obu instancji na bazie dokonanych ustaleń faktycznych dokonały subsumpcji przepisu art. 70 ust. 3 ustawy emerytalnej zgodnie z przedstawioną wyżej utrwaloną wykładnią judykatury.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

M.G.

[SOP]